

**О.А. Круглова**, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

**С.О. Зубков**, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

## **ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Розвиток сучасної економіки у напрямку експериментальної, біо-і наноекономіки, динамізм підприємницьких структур інноваційного спрямування зумовлюють зміни в освіті. В умовах переходу суспільства до інтелектуально-творчої економіки, для студентів важливим є формування таких компетентностей, як критичне мислення, вирішення проблем, співробітництво, робота у команді та таких особистих якостей, як креативність, ініціативність, творчий підхід, здатність швидко орієнтуватися в мінливих умовах, інтуїція, лідерство. Саме такі компетентності та якості є ефективними інструментами, які дозволять студентові бути конкурентоспроможним на ринку праці за сучасних умов розвитку світової економіки.

Якість навчання визначається успішністю організації роботи студентів, зокрема позааудиторної самостійної роботи, метою якої є сприяння засвоєнню студентами навчального матеріалу, розвиток їх пізнавальної діяльності, активності щодо самоосвіти. З огляду на структуру навчального плану позааудиторна самостійна робота реалізується в межах навчальної (під час занять і підготовки до них), навчально-дослідницької (згідно з навчальним планом та з урахуванням інтересів студентів) роботи та формалізується за різними видами, основними з яких є підготовка інформаційного повідомлення, реферату, есе, розробка глосарію, графологічних структур, тестових завдань та відповідей до них, розв'язання кейсів і ситуаційних завдань, проведення наукових досліджень, участь у конкурсах студентських наукових робіт, олімпіадах, турнірах, підготовка презентацій та ін.

У науковій літературі (О. Демченко, Т. Децюк, А. Дударенко) виділяють такі форми самостійної позааудиторної роботи студентів: індивідуальна (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації); групова (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації); масова (проведення олімпіад, конкурсів, турнірів, фестивалів).

Кожна з вказаних форм реалізується під час підготовки фахівців з огляду на досвід студентів щодо самостійної роботи та цільових настанов її запровадження. Підготовка повідомлення, есе, складання

опорного конспекту лекції, глосарію та ін., що належить до індивідуальних форм самостійної роботи, спрямовані на розвиток у студентів здатностей до систематизації матеріалу, структуризації інформації; групові консультації та заняття у наукових студентських центрах, клубах, студіях, що є проявом групової форми самостійної позааудиторної роботи, сприяють творчому розвитку особистості; проведення олімпіад, конкурсів, турнірів, фестивалів, що належать до масової форми самостійної роботи, забезпечують розвиток наукового потенціалу студентської молоді, формуванню лідерських якостей, впевненості у собі.

Розглядаючи організаційні засади самостійної роботи, науковці (О. Кечик, І. Репко, Т. Кудрявцева) виділяють такі її компоненти: наявність завдань для самостійної роботи; надання спеціального часу для їх виконання; планування методів, засобів і форм самостійної роботи; здійснення студентами навчальної діяльності (колективної чи індивідуальної), їхня активність при цьому; самоконтроль і поточний контроль; управління самостійною роботою студента з боку викладача; наявність очікуваних результатів.

Для визначення особливостей організації позааудиторної роботи здійснено моніторинг сайтів закладів вищої освіти України, які посіли перші десять позицій у рейтингу університетів «ТОП-200 Україна 2018». За результатами моніторингу зроблено висновок, що традиційними для закладів вищої освіти є організація самостійної позааудиторної роботи за індивідуальною та груповою формами.

Щодо інших форм організації позааудиторної студентської роботи, то вони здебільшого представлені заходами, спрямованими на формування професійних навичок і умінь. За оцінками найбільшого розповсюдження одержали тематичні конкурси, олімпіади, фестивалі, участь у яких сприяє розвитку комунікативних навичок, креативного мислення, навичок роботи у команді. Вказані заходи реалізовані у всіх досліджених закладах вищої освіти. Також активно у закладах вищої освіти реалізуються волонтерські проекти, організуються майстер-класи, ділові ігри, спрямовані на формування активної громадської позиції студентів, упровадження теоретичних результатів у практичну діяльність.

Поєднання різних форм і методів організації позааудиторної роботи забезпечує розвиток у студентів самостійності, творчості та креативності, сприяє формуванню професійних умінь і навичок.